

Asia

EU: AV-palvelut; Komission tiedonanto koskien toimintasuunnitelmaa EU:n media- ja audiovisuaalialan elpymiseksi ja digitaaliseksi siirtymäksi ("Euroopan media-ala digitaalisella vuosikymmenellä")

Kokous

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio on julkistanut media- ja audiovisuaalialan toimintasuunnitelman 3.12. 2020. Toimintasuunnitelma on yhteydessä Euroopan demokratiatoimintasuunnitelmaan ja liittyy myös digitaalisia palveluita ja markkinoita koskeviin komission tuleviin säädösehdotuksiin (DSA ja DMA), joilla pyritään nykyaikaistamaan oikeudellista kehystä, jota EU:ssa digitaalisiin palveluihin sovelletaan. Suurin osa toimintasuunnitelmassa esitetyistä toimista (yhteensä 10) ja toimenpiteistä (yhteensä 21) on tarkoitus käynnistää vuoden 2021 alussa ja loput vuoden 2022 loppuun mennessä. Portugalin puheenjohtajakaudella tullaan valmistelemaan asiaa koskevat päätelmät.

Suomen kanta

Suomi pitää komission toimintasuunnitelmaa erittäin tarpeellisena ja hyödyllisenä av- ja media-alan koronapandemiasta selviytymisen sekä digitaalisen ja vihreän siirtymän toteuttamisen ja sen myötä koko alan kilpailukyvyyn ylläpitämisen kannalta.

Pääasiallinen sisältö

Tausta

Tiedonannon taustalla vaikuttaa globalisaation ja digitalisaation myötä av- ja mediamaailmassa tapahtunut nopea muutos, globaalien alustojen roolin vaikutus alan kilpailuun ja riippumattomuuteen sekä Euroopan digitaalisten sisämarkkinoiden kehittäminen (mm. AVMS- ja tekijänoikeusdirektiivit) ja disinformaation vastainen toiminta.

Euroopan media- ja audiovisuaalialalla on pitkällä aikavälillä kehittyneitä haasteita, jotka ovat heikentäneet sen asemaa globaaleihin kilpailijoihin nähden. Merkittävin niistä on markkinoiden pirstaleisuus eurooppalaisten yritysten keskittyessä lähinnä omiin kansallisiin markkinoihinsa Euroopan laajuisen markkinan sijaan. Koronaviruskriisi on iskenyt erityisen pahasti media-alan heikkoihin kohtiin, kun mainostulot ovat pudonneet, elokuvateatterien liikevaihto romahtanut (sulkutoimien aikana tappiot ovat olleet arviolta 100 000 euroa salia kohti kuukaudessa) ja av-tuotannot on laitettu monissa maissa jäihin.

Samaan aikaan EU:n ulkopuoliset verkkoalustat ovat kasvattaneet markkinaosuuttaan. Tilanne uhkaa vaarantaa Euroopan media- ja audiovisuaalialan strategisen riippumattomuuden. Uutismedioiden osalta huolta herättävät erityisesti liikevaihdon lasku (mainostulot ovat sulkutoimien aikana pudonneet 30–80 prosenttia) ja verkossa leviävä disinformaatio

Euroopan tulisi ottaa käyttöön digitaalisen siirtymän mahdollistama kasvupotentiaali paitsi taloudessa yleisesti myös ja erityisesti av- ja media-alalla. Ainekset tähän ovat olemassa ottaen huomioon eurooppalaisen sisällön korkea laatu ja 450 miljoonaa kuluttajaa käsittävät eurooppalaiset sisämarkkinat.

Ehdotetut toimenpiteet

Toimintasuunnitelman tavoitteena on tukea media- ja audiovisuaalialan elpymistä ja siirtymää. Koronaviruskriisin koettelema media- ja audiovisuaalialat ovat keskeisen tärkeitä demokratialle, Euroopan kulttuuriselle monimuotoisuudelle ja digitaaliselle riippumattomuudelle. Tiedonannossa tuodaan esiin mm. immateriaalioikeuksien - erityisesti tekijänoikeuksien tehokkaan toimeenpanon merkitys media-alalle. Niin ikään viitataan voimassa oleviin valtioneuvoston päätöksiin, joita on ehdotettu uudelleen tarkasteltavan erityisesti lehdistölle myönnettävien valtiontukien osalta.

Toimintasuunnitelmassa esitetään yhteensä kymmentä konkreettista toimenpidettä (ja niiden sisällä yhteensä 21 alatoimenpidettä), joiden tarkoituksena on auttaa media-alaa elpymään kriisistä rahoituksen saantia helpottamalla ja rahoitusmahdollisuuksia laajentamalla. Toimenpide-ehdotuksilla pyritään myös helpottamaan alan siirtymää kannustamalla investointeihin, jotka valmistavat alaa vihreään ja digitaaliseen siirtymään ja turvaavat samalla alan resilienssiä ja kestävyyttä tulevaisuudessa. Lisäksi pyritään lisäämään mediajärjestelmän moniarvoisuutta ja luotettavuutta sekä Euroopan kansalaisten ja yritysten aktiivista toimijuutta.

Toimintaohjelman toimenpide-ehdotukset esitetään tavoitealueittain.

1. Elpyminen
2. Siirtymä
3. Toimijuus ja vaikutusmahdollisuudet

1. Elpyminen

Mediayhtiöt ovat Euroopan kilpailukyvyn kannalta avainasemassa. Niiden selviytyminen koronan vaikutuksista ja toiminnan vahvistaminen on ehto itsenäisen ja moniarvoisen mediaympäristön toteutumiselle, joka taas on välttämätöntä demokratian kannalta. Toimintasuunnitelman toimenpide-ehdotuksia:

1) Helpotetaan EU:n tuen hakemista ja saamista mediayrityksille tarkoitettulla työkalulla, joka etsii kaikki näille yrityksille avoimet EU-rahoitusmahdollisuudet. Työkalu neuvoo, miten haetaan esimerkiksi vuosien 2021–2027 monivuotisen rahoituskehysten sekä kansallisten elpymis- ja palautumissuunnitelmien yhteydessä myönnettävää rahoitusta.

2) Lisätään pääomainvestointeja audiovisuaalialaan uuden MEDIA INVEST aloitteen avulla eurooppalaisten av-tuotantojen ja jakelustrategioiden vauhdittamiseksi. Tavoitteena on houkuttaa investointeja kaikkiaan 400 miljoonan euron edestä seitsemän vuoden aikana mm. perustettavan investointialustan ja koulutusten avulla.

3) Käynnistetään uutismedia-alan toimet ja tuet kokoava ”NEWS” -aloite. Aloitteeseen sisältyy NEWS-pilotti-investointihanke, johon osallistuu säätiöitä ja muita yksityisiä kumppaneita, jonka puitteissa tarjotaan avustuksia sekä InvestEU-takauksella tuettavia lainoja ja johon kuuluu myös alan oma Euroopan uutismediafoorumi. Erityistä huomiota kiinnitetään paikallisiin tiedotusvälineisiin.

2. Siirtymä

Toimintasuunnitelmassa olevien tämän tavoitealueen toimenpiteiden avulla pyritään tukemaan mediateollisuuden kilpailukykyä mm. tukemalla alan vihreää ja digitaalista siirtymää. Ehdotuksissa mm.

4) Kannustetaan tiedon jakamista ja innovointia edistävän eurooppalaisen mediadata-avaruuden perustamiseen. Horizon Europe ja Digital Europe (DEP) ohjelmista rahoitettavan aloitteen tavoitteena on edistää Euroopan mediateollisuuden toimijoiden mahdollisuutta ja kykyä tiedonjakamiseen ja datan hyödyntämiseen. Tämä sisältää myös yritysten tekijänoikeusdatan hyödyntämisen ja siihen liittyen Euroopan tekijänoikeusinfrastruktuurin kehittämisen, jota Suomi on vahvasti edistänyt viime vuosina. Lisäksi komissio aikoo tuottaa joka toinen vuosi ”Media Industry Outlook” – raportin tietopohjan vahvistamiseksi.

5) Edistetään virtuaalitodellisuuden ja lisätyn todellisuuden eurooppalaisen teollisen yhteenliittymän syntymistä, jotta EU:n media-ala pystyy paremmin hyödyntämään näitä immersiiivisiä teknologioita. Koalition tulisi tuottaa strategia vuoden 2021 loppuun mennessä, jossa asetettaisiin vuoteen 2026 ulottuvat tavoitteet alan kehittämiseksi. Lisäksi perustetaan virtuaalitodellisuuden medialaboratorio, jonka hankkeissa etsitään uudenlaisia tarinankerronnan ja vuorovaikutuksen muotoja.

6) Tuetaan keskustelua ja toimia, joilla media-alasta saadaan ilmastoneutraali vuoteen 2050 mennessä.

AV-mediasektorin ilmastovaikutukset ovat merkittävät. Alan päästöt kasvavat jatkuvasti mm. online-streamingalustojen jatkuvan kasvun myötä. Toimialalla on kehitetty paljon uusia toimenpiteitä ilmastomuutoksen ehkäisemiseksi ja komissio aikoo käynnistää aktiivisen vuoropuhelun alan toimijoiden kanssa parhaiden käytäntöjen vaihtamiseksi.

3. Toimijuus ja vaikutusmahdollisuudet

Toimenpideohjelman tavoitteena on viime kädessä edistää sekä eurooppalaisten media-alan ammattilaisten ja yritysten sekä kansalaisten aktiivista toimijuutta ja vaikutusmahdollisuuksia. Tätä varten esitetään seuraavia toimia:

7) Käynnistetään vuoropuhelu audiovisuaalialan kanssa audiovisuaalisten sisältöjen saatavuuden ja saavutettavuuden parantamiseksi koko EU:ssa. Tavoitteena on auttaa alaa laajentumaan ja tavoittamaan uusia yleisöjä sekä kuluttajia löytämään monipuolista sisältöä. Ongelmana on, että videonjakopalveluiden räjähdysmäisestä kasvusta huolimatta eurooppalaiset elokuvat ja sarjat eivät liiku Euroopan sisällä. Keskimäärin ainoastaan 14% eurooppalaisista elokuvista on saatavissa kaikissa jäsenmaiden VOD-palveluissa.

8) Tuetaan eurooppalaisia media-alan kykyjä esimerkiksi edistämällä monimuotoisuutta niin kameran edessä kuin sen takana mm. mentoroinnin ja koulutusten avulla sekä

etsimällä lupaavia media-alan startup-yrityksiä ja tukemalla niitä. Tuetaan Creative Innovation Labien perustamista pienyritysten yhteistyön ja kasvun edistämiseksi.

9) Lisätään kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia esimerkiksi parantamalla ja tukemalla medialukutaitoa edistäviä toimia sekä tukemalla uutissisältöjä koostavien vaihtoehtoisten, riippumattomien palveluiden perustamista. AVMS-direktiivi velvoittaa jäsenmaita edistämään medialukutaitoa ja raportoimaan toteutetuista toimenpiteistä komissiolle määräajoin. Komissio aikoo luoda uuden erityisesti nuorten ihmisten tarpeita heijastelevan työkalupakin, joka auttaa jäsenmaita medialukutaidon vahvistamisessa.

10) Vahvistetaan sääntelyviranomaisten yhteistyötä audiovisuaalisten mediapalvelujen eurooppalaisten sääntelyviranomaisten ryhmässä (ERGA) EU:n mediamarkkinoiden moitteettoman toiminnan varmistamiseksi. Uudistetun AVMS –direktiivin toimeenpanon valvonta asettaa jäsenmaiden sääntelyviranomaisille uusia tehtäviä, joiden toteuttaminen on erityisen tärkeää uudessa tilanteessa. Jäsenmaiden regulaattoreiden rajat ylittävää yhteistyötä edistetään yhteistyösopimuksella (MoU), jonka toimeenpanoa komissio tulee erityisesti seuraamaan. Komissio tulee myös seuraamaan tekijänoikeuksien toteutumista digitaalisessa toimintaympäristössä Tekijänoikeuksien toimintasuunnitelmassa (IP Action Plan) esitetyn mukaisesti.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

SEUT 167

Käsittely Euroopan parlamentissa

Kansallinen valmistelu

Jaosto 31 (kulttuuri- ja av-asiat) kirjallinen menettely (10.-16.12.2020)

Jaosto 19 (liikenne- ja viestintä) kirjallinen menettely (11.-16.12.2020)

Eduskuntakäsittely

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Taloudelliset vaikutukset

Ei taloudellisia vaikutuksia.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Asiakirjat

COM(2020) 784 final

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Kulttuuriasiainneuvos Laura Mäkelä, OKM puh. 040-534 4753
Johtava asiantuntija Päivi-Maria Virta, LVM puh. 050-362 7906

EUTORI-tunnus

EU/2020/1724

Liitteet**Viite**

Asiasanat	audiovisuaaliset palvelut, kulttuuri
Hoitaa	LVM, OKM
Tiedoksi	ALR, EUE, SM, TEM, UM, VM, VNK, VTV
